

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ВІД ПРОВЕДЕННЯ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ 2012 З ФУТБОЛУ У ЛЬВОВІ

Здійснено оцінку наявних та очікуваних соціально-економічних ефектів від реалізації заходів щодо підготовки Львова до чемпіонату з футболу Євро-2012. З цієї метою обґрунтовано методику і критерії оцінки, проаналізовано стан реалізації та оцінено результати проведення Євро-2012, обґрунтовано пропозиції щодо підвищення ефективності зазначених заходів з урахуванням реальних умов та наявної ситуації.

Ключові слова: економічний ефект, соціальний ефект, інвестиційний проект, оцінка ефективності проекту.

Актуальність. Проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу – непересічна подія для України. Чемпіонат Європи з футболу – це найбільший спортивний захід для національних футбольних команд, який проводять під егідою УЄФА (Союз європейських футбольних асоціацій) і вважають третім за своїм значенням спортивним змаганням у світі після Олімпійських ігор і Чемпіонату світу з футболу. У 2012 р. протягом трьох тижнів у кількох містах України відбудуться 16 футбольних матчів, зокрема в Києві – фінал чемпіонату. Передбачається, що ці спортивні поєдинки відвідають понад 600 тис. уболівальників з різних країн світу, а прямі телетрансляції дивитимуться майже 8 млрд глядачів. Варто також зауважити, що незважаючи на свій спортивний статус, Чемпіонат Європи з футболу є також геополітичним, економічним, гуманітарним і культурним проектом. У політичному аспекті – це шанс наблизитись до Європи, розповісти про себе світові, продемонструвати свою відповідність європейським стандартам. З економічної точки зору – це будівництво нових спортивних споруд, розвиток транспортної інфраструктури, готельного господарства, сфери послуг, туристичної галузі, покращення ситуації практично в усіх сферах нашої економіки. У культурному і гуманітарному плані – це можливість відкрити себе для інших країн, продемонструвати свою культуру, традиції, кухню, привабливі туристичні об'єкти тощо.

Львів – одне з чотирьох міст України, котре відповідно до рішень Виконавчого комітету УЄФА від 13 травня 2009 р. готується до проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу. Для цього місто повинно забезпечити:

- об'єкти, що використовуватимуться для проведення чемпіонату у відповідність з вимогами УЄФА;
- необхідну кількість фахівців з питань організації та проведення чемпіонату;
- безпеку та громадський порядок у місті;
- забезпечення відвідувачам у 2012 р. комфорту, пов'язаного із проживанням, транспортом, спілкуванням та задоволенням основних потреб.

Це покладає на місто і регіон великі зобов'язання щодо створення до початку чемпіонату сучасної розвиненої європейської інфраструктури сервісу. Україна обрала варіант, коли основну роль у процесі підготовки до чемпіонату з футболу відіграє держава.

Актуальність здійсненого аналізу зумовили два фактори. З одного боку, вже розпочалася реалізація закладених рішень і виявляється їх ефективність, а з іншого – з'являється ризик не тільки щодо можливих вигод, але і для втрат.

Мета та завдання дослідження. Мета аналізу – оцінка наявних та очікуваних соціально-економічних ефектів від реалізації завдань і заходів у ході підготовки Львова до Євро-2012. Для цього буде здійснено:

- характеристику концепції підготовки Львова до чемпіонату;
- класифікацію соціально-економічних завдань і заходів;
- обґрунтування методики і критеріїв оцінки соціально-економічних рішень;
- оцінку результатів підготовки Львова до чемпіонату та виявлення сильних і слабких позицій цього процесу;
- обґрунтування пропозицій щодо активізації процесу та підвищення ефективності з урахуванням реальних соціально-економічних умов.

Виклад основного матеріалу*. Львів – найбільше місто на західних теренах України, великий науковий, економічний, культурний і туристичний центр. Площа Львова становить 171 км², чисельність населення – 760,2 тис. осіб. Перевагою Львова і всього Львівського регіону є його геополітичне розташування – близькість до кордону, сусідство з європейськими країнами, що робить його важливим центром торгівлі й транспортних комунікацій. Львів розташований на відстані 80 км до кордону з Європейським Союзом та в межах 2-годинного авіапольоту до більшості європейських міст. Місто розташоване приблизно рівновіддалено до таких європейських міст, як наприклад Варшава, Будапешт та Бухарест – менше ніж 6 год їзди авто. Така ж відстань від Львова до столиці України – Києва.

На території Львівської обл. діє 7 пунктів пропуску через Державний кордон України. Область має залізничне та автомобільне сполучення не лише з багатьма містами України, а й великою кількістю європейських міст: Варшавою, Краковом, Вроцлавом, Белградом, Братиславою, Будапештом, Бухарестом, Прагою, Софією, Санкт-Петербургом, Мінськом, Вільнюсом, Ригою, Брюсселем, Прагою, Парижем та ін. Безпосереднім сусідом із заходу є Європейський Союз, зокрема Республіка Польща.

Львівська область входить до п'ятірки найпривабливіших туристичних центрів України. Вона має значний рекреаційний і культурний потенціал, сприятливий клімат, природне середовище. Архітектурна і культурна спадщина Львова є предметом туристичного інтересу, що було підтверджено внесенням міста Львова до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Поряд із сильними необхідно зазначити і слабкі позиції розвитку Львова і Львівської області:

- недостатня конкурентоспроможність економіки міста на міжнародних ринках, яка стримується повільним впровадженням новітніх технологій, високою їх енергоємністю, незадовільною якістю активів;
- низький рівень розвитку сучасної інфраструктури, зокрема транспортних та інформаційних комунікацій та інших секторів. Наявна інфраструктура не

* Характеристику Львова і Львівської області взято із «Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року». – Головне управління статистики у Львівській області. – Вип. 6. – 2008.

відповідає стандартам сучасної економіки. Особливо це стосується якості доріг та сфери комунальних послуг. Необхідні радикальні рішення та значні ресурси для виправлення ситуації;

- у соціальній сфері зберігається тенденція до старіння населення, його від'ємного приросту, високого рівня безробіття (вищого ніж середній по Україні), низький рівень особистих доходів, відтік активних та досвідчених людей у пошуках роботи та вищого рівня доходів у інші країни;
- відносно слаборозвиненою і потребує значного вдосконалення туристична і рекреаційна бази, зокрема у сфері підготовки відповідних спеціалістів та рекламної підтримки та туристичної інфраструктури.

Виборовши право приймати у себе матчі Чемпіонату Європи з футболу 2012 р., місто одержало нові перспективи розвитку. Проведення Євро-2012 у Львові дає змогу оновити інфраструктуру, залучити додаткові інвестиції, використати наявний потенціал у проведенні чемпіонату для інтересів міста і області. Окрім того, щодо економічних та соціальних проблем міста Львова, які зазвичай вирішуються роками, з'явилася унікальна можливість вирішити деякі з них у зв'язку з великими інвестиціями у місто.

Перелік соціально-економічних заходів і завдань з розбудови транспортної інфраструктури, модернізації медичної сфери, спортивних об'єктів та ін. введено до Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2010 р., № 357. Загальні прогнозні обсяги фінансування заходів Програми становлять 142,4 млрд грн, зокрема: 65,1 млрд грн – кошти Державного бюджету України (45,7 % від загальних обсягів фінансування) – 6 млрд грн – кошти місцевих бюджетів (4,2 %); 71,3 млрд грн (50,1 %) – інші джерела (інвестори, власні кошти підприємств тощо) (рис. 1) [2, 3].

На рівні Львівської обл. реалізується Регіональна програма з підготовки та проведення у Львові "Євро-2012". Ця програма визначає комплекс завдань та проєктів, запланованих до реалізації в рамках підготовки області до фінальних змагань чемпіонату Європи з футболу.

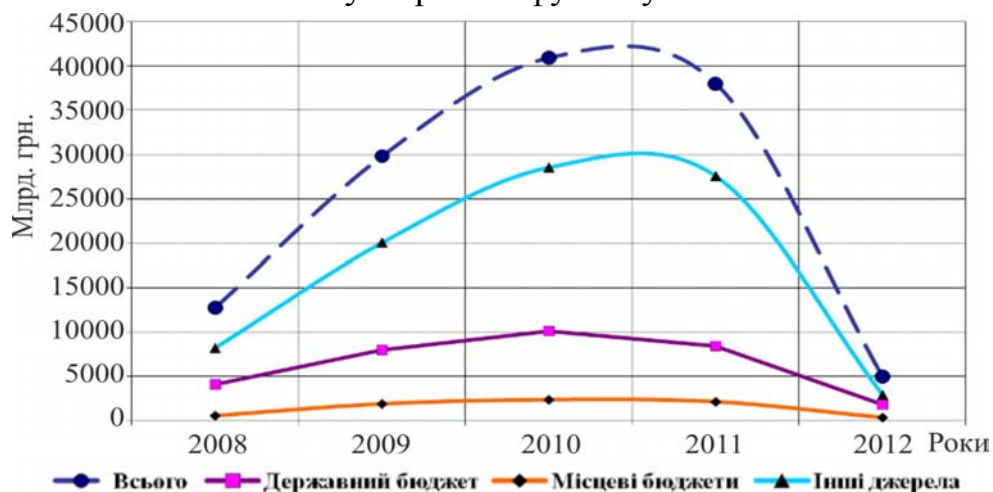

Рис. 1. Динаміка прогнозованих обсягів фінансування Програми, млрд грн [3]

Усі завдання і заходи соціально-економічного характеру можна згрупувати таким чином :

1. Розвиток транспортної та прикордонної інфраструктури:

1.1. Реконструкція Львівського аеропорту.

1.2. Будівництво, реконструкція і ремонт залізниць, зокрема:

- запровадження швидкісного руху пасажирських поїздів;
- будівництво технічної станції, реконструкцій депо;
- закупівля швидкісних поїздів.

1.3. Будівництво, реконструкція та ремонт відповідно до європейських стандартів автомобільних доріг загального користування (міжміське сполучення):

- М-09 Львів – Рава-Руська;
- М-10 Львів – Краковець КПП Краковець;
- М-11 Львів – Шегині КПП Шегині;
- будівництво нової автомобільної дороги Львів – Краковець.

1.4. Облаштування кордону та митних переходів.

1.5. Транспортна інфраструктура Львова:

- оновлення парку трамвайних вагонів – 15 шт.;
- оновлення парку тролейбусів – 96 шт.;
- оновлення парку міських автобусів – 228 шт.;
- будівництво та реконструкція трамвайних і тролейбусних ліній – 26 км;
- будівництво буферних зон навколо міста – 5 шт.;
- будівництво, реконструкція, ремонт автомобільних доріг комунальної власності (Львів) – 20,9 км.

2. Спортивні об'єкти:

2.1. Будівництво стадіону по вул. Стрийській на 33,4 тис. місць.

2.2. Реконструкція та переобладнання діючих стадіонів (тренувальних баз) для забезпечення тренувань команд – учасниць Чемпіонату:

- реконструкція стадіону "Сокіл";
- реконструкція стадіону "Юність";
- реконструкція тренувального центру "Україна";
- реконструкція стадіону Львівського державного університету фізичної культури;
- будівництво реабілітаційного центру із стадіоном у Пустомитівському районі.

3. Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт готелів.

4. Інші об'єкти інфраструктури:

- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт мереж і споруд централізованого водопостачання та водовідведення;
- будівництво та реконструкція ліній електропередачі – 6 підстанцій;
- реконструкція закладів медичної допомоги – 5;
- реставрація та ремонт пам'яток архітектури, історії та культури Львова та у населених пунктах, розташованих за маршрутами руху учасників чемпіонату і туристів;
- забезпечення проведення підготовки та перепідготовки у вищих навчальних закладах стюардів, волонтерів, працівників сфери обслуговування, медичних працівників та працівників правоохоронних органів.

5. Розвиток туристичної інфраструктури:

- створення та забезпечення діяльності у Львові та у населених пунктах, розташованих за маршрутами руху учасників Чемпіонату і туристів туристичних інформаційних центрів і екскурсійних пунктів;

- розроблення спеціальних туристичних маршрутів, карт, схем;
- розміщення презентаційних відеороликів про Україну на зарубіжних телеканалах;
- забезпечення випуску сувенірної продукції: інформаційних брошур про Львів, туристичної карти Львівщини, сувенірної продукції для туристів.

6. Безпека і громадський порядок:

- створення сучасних систем надання допомоги у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

7. Витрати, пов'язані безпосередньо з підготовкою до свята:

- створення атмосфери футбольного свята: монтаж сучасних великих телевізійних екранів; облаштування фан-зон.

8. Інформаційно-телекомунікаційне забезпечення:

- створення чотирьох прес-центрів для роботи журналістів.

Крім цього, усі ці заходи поділяють на:

- *зміни обласного масштабу*: будівництво, реконструкція автомобільних доріг (міжміське сполучення), реконструкція та розвиток митних переходів, відповідність їх пропускної спроможності вимогам ЄС; безпека і громадський порядок;
- *зміни місцевого масштабу (Львів)*: будівництво та реконструкція спортивних об'єктів, реконструкція аеропорту, залізничного вокзалу, покращення загальної інфраструктури Львова (дороги комунальної власності, оновлення рухомого складу транспорту міста, систем водо- та електропостачання; масштабна реконструкція Львівської міської лікарні № 8, організацію фан-зон.

Таким чином, усі соціально-економічні завдання можна звести до:

- а) підвищення соціальних стандартів, зокрема якості та рівня життя мешканців міста за рахунок:
 - підвищення мобільності регіону, зв'язності міста, його відкритості на регіон та Європу (розвиток митних переходів, розбудова транспортних залізничних та автомобільних комунікацій, розбудова аеропорту, розвиток вокзального комплексу);
 - покращення умов особистого розвитку, що стимулюватиме людей жити й працювати в регіоні, а не емігрувати за кордон;
 - зменшення безробіття і підвищення рівня зайнятості населення;
 - зростання реальних доходів населення і його купівельної спроможності, що своєю чергою зумовить підвищення рівня життя населення;
- б) збільшення надходжень до місцевих бюджетів і спроможності фінансувати регіональні й місцеві соціальні програми шляхом;
 - збільшення туристичних потоків до міста;
 - залучення інвестицій в усі сфери економічної діяльності регіону;
- в) забезпечення розвитку культурного та туристичного потенціалу міста і регіону загалом;
 - формування образу Львова як міста туристичного значення;
 - розвиток туристичної та відпочинкової інфраструктури;
 - покращення міжнародного іміджу України.

Методика та критерії оцінювання соціальних та економічних ефектів від реалізації Євро-2012 у Львові. Чемпіонат Європи з футболу Євро-2012 насамперед треба розглядати як один великий інвестиційний проєкт, що є систематизованою інвестиційною діяльністю з метою досягнення

чітко сформованих цілей для розвитку території міста з використанням матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, а також управлінських рішень та заходів з їх використання. Оцінку такого проекту доцільно здійснювати за його ефективністю – категорією, яка відображає відповідність найбільш ефективного використання об'єкта інвестиційної діяльності цілям та інтересам його учасників. *Об'єктом* інвестиційної діяльності є: об'єкти нерухомості і грошові кошти місцевого бюджету, що використовуються для підготовки міста до чемпіонату.

Будь-який інвестиційний проект передбачає наявність мети, учасників, джерел фінансування. *Метою проекту* є створення правових, соціальних, економічних та організаційних умов для успішного проведення у Львові фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу. *Учасниками* проекту, відповідно до Державної цільової програми, є:

- Національне агентство з підготовки до Євро-2012;
- Львівська обласна державна адміністрація;
- Львівська міська рада;
- державні підприємства: ВАТ "Львівобленерго", Укрзалізниця;
- інвестори – суб'єкти економічної діяльності, які беруть участь в інвестиціях.

Фінансування всіх заходів, пов'язаних з Євро-2012 у Львові та Львівській обл. здійснюється за рахунок: коштів державного бюджету; коштів місцевих бюджетів; коштів державних структур; інвесторів. Реалізація проекту здійснюється в 2008-2012 рр. Для того, щоб врахувати усі пов'язані з цим проектом наслідки для територіальної громади, часовий період може бути продовжено за межі зазначеного періоду життя проекту.

Прогнозні обсяги та джерела фінансування проекту наведено в табл. 1.

Табл. 1. Прогнозні обсяги та джерела фінансування завдань і заходів щодо підготовки Львова до чемпіонату з футболу 2012 р., млн грн

Джерела фінансування	Обсяг фінансування	Зокрема за роками				
		2008	2009	2010	2011	2012
Державний бюджет	11117,38	66,57	242,26	4124,18	6149,21	535,16
Місцевий бюджет	1871,6	46,34	149,5	365,97	1193,23	116,57
Інвестор	3869,03	50,2	455,1	1345,43	2013,1	5,2
Інші джерела*	369,63	10,58	44,27	15,37	244,31	55,1
Усього	17227,65	173,69	891,13	5850,95	9599,85	712,03

* Кошти державних підприємств. Джерело: розрахунки наведено за даними Державної програми підготовки та проведення Євро-2012 в Україні [2, 3].

Виокремимо критерії оцінювання ефективності реалізації проекту у Львові: економічний ефект; соціальний ефект; безпечності для природного довкілля. *Економічні ефекти* проекту враховують фінансові наслідки його впровадження для органів місцевої влади, які здійснюють інвестування в підготовку міста до Євро-2012 та повністю використовують їх результати. Економічний ефект для органів влади безпосередньо пов'язаний з надходженнями і видатками бюджету:

$$E = D_{\text{бюдж}} - B_{\text{бюдж}},$$

де: E – економічний ефект від проведення чемпіонату у Львові, млн грн; $D_{\text{бюдж}}$ – доходи бюджету Львова, млн грн; $B_{\text{бюдж}}$ – витрати бюджету міста, млн грн.

Доходи і видатки бюджету міста Львова в рамках підготовки і проведення чемпіонату Євро-2012 у Львові матимуть таку структуру:

- видатки бюджету визначено базуючись на державній програмі й охоплюють: витрати на інфраструктуру міста (транспортну, спортивну, туристичну та ін.), засоби масової інформації, створення атмосфери футбольного свята;
- доходи бюджету охоплюють надходження, які з'являються у ході підготовки і проведення чемпіонату і містять: податкові надходження, дохід від розміщення капіталу (дивіденди), дохід від продажу землі та іншого майна, власні надходження бюджетних установ, інші надходження (реклама, медіа оборот, телекомунікації, інші надходження від реновації території).

Соціальні ефекти враховують соціально-економічні наслідки впровадження інвестиційного проекту: для громади Львова; для міста загалом, зокрема, як безпосередні результати і витрати проекту, так і опосередковані: витрати і результати суміжних секторів економіки, екологічні, соціальні та інші зовнішньоекономічні ефекти і включають: *розвиток ринку праці, матеріальний добробут (рівень реальної заробітної плати, доходи і витрати населення, умови проживання (забезпеченість житлом, зв'язком, благоустрій середовища), стан та охорону здоров'я, екологічну ситуацію, соціальне середовище.*

Соціальні ефекти рекомендується враховувати в кількісній формі за умови наявності відповідних нормативних та методичних матеріалів. В окремих випадках, коли ці ефекти є істотними, за відсутності вказаних документів допускається використання оцінок незалежних кваліфікованих галузевих експертів. У разі неможливості здійснення кількісного розрахунку, доцільно здійснити якісну оцінку їх впливу.

Оцінка результатів і позитивні аспекти реалізації проекту. Відповідно до Державної програми підготовки та проведення Євро-2012 в Україні [2, 3], на підготовку Львова до чемпіонату з футболу 2012 р. передбачено видатки на суму близько 17227,65 млн грн, зокрема за рахунок державного бюджету – 60 %, бюджетів обласної та міської ради – 11 %, інвесторів – 26 %, інших джерел – 2 % (рис. 2).

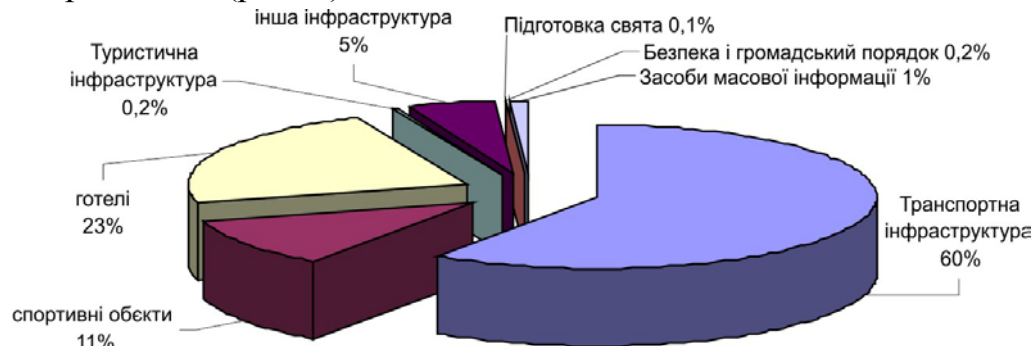

Рис. 2. Структура видатків на підготовку Львова до чемпіонату з футболу Євро-2012
 (*Джерело: розрахунки автора згідно з Державною програмою підготовки та проведення Євро-2012 в Україні [3])

З міського бюджету Львова заплановано надходжень на суму 1907,3 млн грн, зокрема:

- будівництво стадіону – 81,57 млн грн;
- мережа громадського транспорту – 1464,67 млн грн;
- реконструкція пам'яток архітектури – 48,1 млн грн;
- туристична інфраструктура – 2,6 млн грн;
- підготовка до свята – 1,5 млн грн;
- інформаційно-телекомунікаційне забезпечення – 11,84 млн грн;
- інші видатки – 161,1 млн грн.

Прогнозується, що близько 10403,7 млн грн надійде з державного бюджету.

Оцінюючи структуру видатків у процесі підготовки Львова до Євро-2012, можна виділити низку позитивних факторів:

1. Близько 60 % всього обсягу видатків з державного і місцевого бюджетів передбачається спрямувати на покращення транспортної інфраструктури (рис. 2). Такий фактор треба вважати позитивним, оскільки транспортна інфраструктура потребує модернізації незалежно від футбольного свята. Львів – регіональний центр, відповідно – інвестиції у високоякісні транспортні зв'язки та достатня інфраструктура сприятимуть розвиткові міста і регіону у сфері транспортної логістики, значно посилять економічні, туристичні, ділові та інші зв'язки Львівщини з ЄС, у майбутньому може створити стійкі вигоди для економіки міста і області загалом.
2. За рахунок приватних інвестицій здійснюється фінансування в готельну інфраструктуру. 100 % інвестицій у залізничну інфраструктуру та електромережі будуть здійснювати державні установи "Укрзалізниця" та ВАТ "Львівобленерго".
3. У зв'язку з підготовкою міста Львова до Євро-2012 намітилась тенденція до зростання обсягів інвестування економіки Львова. На розвиток економіки міста у січні-вересні 2010 р. було спрямовано 2691,0 млн грн і досягнуто приросту капіталовкладень на 52,8 % порівняно з 2009 р. Понад третину усіх інвестицій здійснено з державного бюджету [5]. Передбачається, що до 2012 р. місто матиме покращену транспортну інфраструктуру. Зросте кількість якісних готельних номерів: до 2012 р. Львів повинен забезпечити 5-зіркових готелів на 1020 номерів, 4-зіркових – 1315 номерів, 3-зіркових – 2740 номерів. Новий стадіон на 33 тис. місць буде одним із найновіших в Європі і дасть змогу проводити змагання регіонального і надрегіонального масштабу.

Для Львова – це можливість задекларувати себе містом з високими культурними і туристичними можливостями, зробить його доступнішим, туристично-привабливішим, більш престижним і конкурентоспроможним. Для мешканців міста – це підвищення якості обслуговування та соціальних стандартів життя.

Оцінка слабких рішень у ході реалізації проекту:

1. Існують вузькі місця щодо самого фінансування заходів підготовки міста до Євро-2012. Бюджет міста Львова у 2008-2009 рр. є дефіцитним. У 2008 р. видатки над доходами перевищували на 43,1 млн грн, у 2009 р. – на 119 млн грн. У 2010 р. виконання дохідної частини бюджету становило 89,6 %. Уважають, що фінансування об'єктів до Євро-2012 повинно здійснюватись за рахунок спеціального фонду бюджету. Спеціальний фонд (фонд розвитку) – доходи бюджету, які спрямовуються на реалізацію програм соці-

ально-економічного розвитку відповідної території, пов'язаних із здійсненням інвестиційної діяльності. Він формується в основному за рахунок надходжень від продажу землі, від відчуження майна комунальної власності та ін. Надходження від продажу землі у бюджет міста у 2009 р. становили 9,7 млн грн (10 % від запланованих обсягу надходжень), а за січень-листопад 2010 р. – 2,3 млн грн, що становить близько 5,4 % від запланованих обсягу надходжень. Загалом у 2010 р. за спеціальним фондом бюджету Львова виконано тільки 22 % [4].

2. Немає розрахунків стосовно очікуваних витрат і вигод від реалізації проекту. Оцінюючи структуру видатків і доходів бюджету Львова у ході підготовки до чемпіонату, можна припустити таке:

- видатки бюджету формуються відповідно до Державної програми підготовки та проведення Євро-2012 в Україні і здійснюються протягом 2008-2012 рр. Після закінчення будівництва з'являться видатки на утримання об'єктів, які перебувають у державній і комунальній власності (стадіон, аеропорт, дороги тощо);
- дохідна частина є прогноною. Немає розрахунків як вплине проведення Євро-2012 на збільшення туристичних потоків, доходи населення, зростання валового регіонального продукту, майбутні надходження у бюджет;
- до будівництва об'єктів Львова залучені інші регіональні та іноземні фірми, відповідно частина економічних вигод опиниться поза регіоном;
- у 2012 р. можна очікувати позитивний економічний ефект, оскільки сукупні витрати впадуть, оскільки будівництво більшості об'єктів буде завершено, у той час як додаткові доходи від реклами, потоку туристів, інших секторів економіки зростуть.

Зважаючи на наведене вище зауважимо, що одним із основним принципів інвестиційного проекту є оцінка й оптимізація ризиків, спричинених ймовірністю виникнення негативних ситуацій та наслідків впровадження проекту. Адже доступні кошти можуть бути витрачені іншим чином і генерувати також певні вигоди. Тому необхідним є:

- чіткий розрахунок проекту стосовно очікуваних витрат і вигод та оцінка ефективності проекту для органів державної влади;
- врахування відмінностей та особливостей інтересів різних учасників проекту;
- врахування впливу на ефективність інвестиційного проекту обігового капіталу, який використовуватиметься для функціонування створених в процесі впровадження проекту виробничих фондів;
- врахування впливу інфляції (зміни цін на різні види продукції та ресурсів в період реалізації проекту);
- часова оцінка грошових потоків. Розв'язання економічної проблеми часу ґрунтується на застосуванні концепції дисконтування грошових потоків, яка базується на врахуванні зміни вартості грошей в часі, тобто у приведенні різночасових витрат та грошових потоків до єдиного моменту часу. Гроші як специфічний товар, з часом змінюють свою вартість, як правило, втрачають. Зміна з часом вартості грошей відбувається під впливом численних факторів. Найважливішими факторами можна назвати інфляцію і здатність грошей приносити дохід за умови їх розумного інвестування у альтернативні проекти.

3. Є певні слабкі позиції і в структурі видатків за джерелами фінансування. Як видно на рис. 3, підготовку міста до чемпіонату головним чином інвестує держава та регіон.

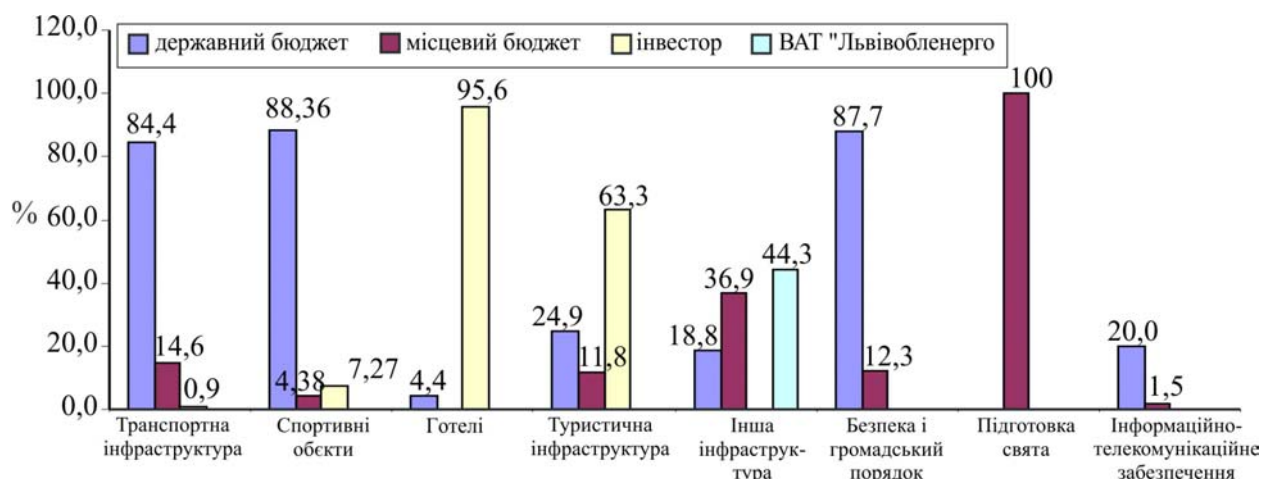

Рис. 3. Структура видатків на підготовку Львова до чемпіонату з футболу Євро-2012 за джерелами фінансування (*Джерело: розрахунки автора згідно з Державною програмою підготовки та проведення Євро-2012 в Україні [3])

У підготовці до Євро-2012 є два види інфраструктур: *загальна* – транспортна, аеропорт, залізниця, дороги, готелі; *спеціальна* – стадіони, безпека, фан-зони тощо. Проблема виникає щодо спеціальної інфраструктури. Будівництво та експлуатація таких об'єктів повинні плануватися з найменшими можливими витратами для держави, оскільки вона містить найвищий ризик бути надлишковою після заходу.

А сам проект побудований так, що подальше утримання об'єктів під Євро-2012 (наприклад стадіону) буде здійснюватись за кошти державного або місцевого бюджету. Крім цього, в майбутньому важко передбачити аспект зміни власника об'єкта. Доцільніше, на наш розсуд, за рахунок коштів міського бюджету було б зробити фокус на будівництві загальної інфраструктури міста (комплексна реконструкція транспортної схеми міста, схеми інженерного забезпечення по видах мереж тощо), що обслуговувала б власне місто, а не тільки захід. А щодо об'єктів під Євро-2012 – чіткий наголос на приватних інвесторах для забезпечення дії ринкових сил, а не адміністративних процедур при вирішенні питань фінансування. Наприклад, щодо аеропорту, доріг, громадського транспорту можна використати державні кошти, а будівництво стадіону варто було б проводити за рахунок коштів інвестора.

4. За три роки, що минули, не знайдено ефективних інвесторів на будівництво об'єктів до Євро-2012. Не створено умов щодо залучення інвестицій в економіку міста. За даними Головного управління статистики Львівської обл. протягом 2009-2010 рр. відбувається постійне скорочення обсягу чистого притоку прямих іноземних інвестицій у регіон. У 2008 р. в економіку міста Львова внесено 202,4; у 2009-179,7, упродовж січня-вересня 2010 р. – 80,7 млн дол США (83,6 % від обсягу надходжень в економіку Львівщини) прямих іноземних інвестицій. При цьому найбільшим реципієнтом прямих іноземних інвестицій залишається фінансовий сектор (50 % від обсягу надходження) [5].

Коли ми говоримо про економічну складову проекту, то оцінити її можна, виходячи з можливих витрат і очікуваних доходів у бюджет міста. Натомість соціальні ефекти оцінити значно важче, оскільки вони важче під-

даються кількісній оцінці. Але саме соціальні ефекти є важливішими для міста за економічні, оскільки від них значною мірою залежить якість життя населення. Місто – це середовище життєдіяльності людини, в якому вона має змогу реалізувати свої матеріальні і духовні потреби. Однак середовище життєдіяльності – це не тільки забезпеченість мешканців міста місцями прикладання праці, основними видами товарів та послуг, але комфорт, естетика, елегантність, тобто ті зовнішні умови, що забезпечують життєву зручність, вигоду мешканцям міста у щоденних ситуаціях, з якими людина має справу у повсякденному побуті та інше проведення часу (прогулянка, екскурсія відпочинок). Саме ці умови врешті ведуть до підвищення корисності міста з погляду його мешканців.

Оцінка заходів щодо підготовки Львова до чемпіонату дає змогу стверджувати, що більшість завдань і програм спрямовані на задоволення вимог УЄФА і на забезпечення потреб гостей та туристів чемпіонату у той час, як інтереси територіальної громади втрачаються. У зв'язку з підготовкою до Євро-2012, місто на розвиток своєї інфраструктури отримає значні інвестиції з державного бюджету, з інших джерел, частково долучиться самостійно. За таких умов необхідно використати цей шанс і заходи щодо підготовки міста планувати так, щоб утворити нові робочі місця, залучити інвесторів, створити умови для задоволення потреб не тільки туристів, але й мешканців самого міста. Тут доцільно було б зосередитись на наявних проблемах міста і кошти спрямувати на їх максимальне вирішення. А цього наразі не досягнуто. Натомість, оцінюючи соціальні ефекти, зазначимо низку негативних тенденцій:

- на ринку праці Львова упродовж 2009-2010 рр. скоротилась кількість робочих місць, зменшився попит на робочу силу та потреба підприємств у працівниках, збільшився рівень офіційно зареєстрованого безробіття з 0,5 % у 2008 р. до 0,7 % у 2010 р.; зменшився рівень реальної заробітної плати (з урахуванням зростання індексу споживчих цін) [5, 6].
- розбудова аеропорту в межах міста Львова не дасть очікуваного соціального ефекту. Розширення існуючого аеропорту, по-перше, вилучає значні території міста та блокує його розвиток у цьому напрямку, по-друге – збільшує рівень шуму та рівень вібрації, підвищує шкідливі впливи на екологічний стан території прилеглих до Львова сільських населених пунктів (с. Сокільники), а якщо врахувати, що навколишні села є основними постачальниками сільськогосподарської продукції на ринки Львова, то такий факт ще більшою мірою вплине на погіршення здоров'я львів'ян. Доцільніше було б винести аеропорт за межі міста, зокрема вдалою була пропозиція розмістити аеропорт за 25 км від Львова у Черлянах біля Городка (колишній військовий аеродром). Це б сприяло розвитку напрямку Львів – Черляни, розвитку системи транспорту та придорожньої інфраструктури до аеропорту.

Підготовка Львова до Євро-2012 ускладнюється й іншими чинниками правового та економічного характеру, результатом яких є виникнення конфліктних ситуацій між владою і власниками нерухомості. Так, будівництво аеропорту і стадіону у Львові вимагає викупу земельних ділянок, які перебувають у власності громадян для потреб будівництва. Закон України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в

Україні" [1] визначає, що об'єкти права приватної власності для будівництва та обслуговування спортивних споруд (стадіонів), аеропортів та інших об'єктів транспортної інфраструктури підлягають викупу з мотиву *суспільної необхідності*. Вкуп таких об'єктів здійснюють органи місцевої влади за рахунок коштів державного або місцевого бюджетів за ціною, що дорівнює експертній грошовій оцінці об'єкта. Практичний досвід засвідчує, що через низьку обставин як об'єктивних, так і суб'єктивних характеристик, вартість земельної ділянки, визначена експертним шляхом, не завжди відображає реальний стан ринку земель навіть за умови його зародкового стану і зазвичай є меншою від ринкової в декілька разів. Таким чином, невизначеність щодо процедури підготовки і ухвалення рішення про викуп об'єктів права приватної власності, а також щодо встановлення викупної ціни та інших компенсаційних виплат призводить до протистояння і загострення конфліктів між владою і власниками земельних ділянок – мешканцями с. Зубра і с. Сокільники.

Висновки. Проведення чемпіонату світу з футболу у Львові є знаковою і важливою подією для міста. Безсумнівно, це дасть місту певні економічні та соціальні вигоди.

Однак реалізація цього проекту створює значні ризики: по-перше, цей проект є капіталомістким як для Львова, так і для України загалом, враховуючи низький рівень розвитку транспортної інфраструктури, нестачу високоякісних спортивних споруд; по-друге, заплановані заходи у ході підготовки міста до чемпіонату здійснюються в умовах складної економічної ситуації, яка супроводжується спадом виробництва, зростанням рівня безробіття, недоотриманням надходжень у міський бюджет.

З метою оптимізації ризиків у ході реалізації масштабних проектів потрібно ширше застосовувати експертні методи та спеціально підготовлених фахівців. Необхідне моделювання грошових потоків, які передбачають всі пов'язані з реалізацією проекту грошові надходження і витрати за розрахунковий період з урахуванням можливості залучення до проекту інших учасників (інвесторів). Необхідне врахування фактора часу в різноманітних аспектах, зокрема динамічність (зміна в часі) параметрів проекту і його економічного оточення.

У разі прийняття позитивного рішення для органів влади основними факторами для успіху мають стати:

- врахування соціальної та екологічної складової в оцінці проектних рішень;
- будівництво та експлуатація спеціальної інфраструктури повинні плануватися з найменшими можливими втратами для держави;
- сукупні видатки потрібно чітко сфокусувати на фінансуванні загальної інфраструктури;
- для всіх необхідних інфраструктурних інвестицій потрібно залучати переважно кошти приватних інвесторів.

Література

1. Закон України "Про організацію та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу в Україні" від 25.12.2008 р.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2010 р., № 357 "Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу".

3. Додаток до Постанови КМУ від 14 квітня 2010 р., № 357 "Завдання і заходи з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 р. з футболу".
4. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.city-adm.lviv.ua>.
5. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.stat-lviv.com>
6. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.mlsp.gov.ua>

Лисяк Н.М. Социальные и экономические эффекты от проведения чемпионата Европы 2012 по футболу во Львове

Осуществлена оценка имеющихся и ожидаемых социально-экономических эффектов от реализации мероприятий по подготовке Львова к чемпионату по футболу Евро-2012. С этой целью обоснованы методика и критерии оценки, проанализировано состояние реализации и оценены результаты проведения Евро-2012, обоснованы предложения относительно повышения эффективности отмеченных мероприятий с учетом реальных условий и имеющейся ситуации.

Ключевые слова: экономический эффект, социальный эффект, инвестиционный проект, оценка эффективности проекта.

Lisyak N.M. Social and economic effects from leadthrough of Championship Europe 2012 from football in Lviv

In the article was analyzed the economic impact and intangible effects of UEFA EURO-2012 in Lviv. To that end was grounded the method and criteria of estimation, the state of realization is analysed and it is appraised results of preparing EURO-2012 in Lviv. Suggestions are grounded in relation to the increase of efficiency of the noted measures taking into account the real terms and present situation.

Keywords: economic impact, intangible effects, investment project, project efficiency.

УДК 368.021.28:369.03

Доц. Л.І. Новосельська, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

Охарактеризовано прийнятий Закон України про єдиний соціальний внесок. Висвітлено його позитивні та негативні позиції. Запропоновано низку питань для доопрацювання. Встановлено, що до переваг введення єдиного соціального внеску можна віднести зростання надходжень до соціальних фондів, яка дасть змогу збільшувати розміри страхових виплат, ввести в майбутньому, з використанням єдиної системи збирання внесків, другий рівень обов'язкового пенсійного страхування (накопичувальні рахунки) та обов'язкове медичне соціальне страхування.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок, фонди соціального страхування, ставки єдиного внеску, нарахування на фонд оплати праці, утримання із зарплати, виплати за цивільно-правовими договорами.

Закон України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" прийнято 08.07.2010 р., який набув чинності з 2011 р. [1]. Адміністратором єдиного соціального внеску є Пенсійний фонд України (ПФУ) – орган з відповідною організаційною, програмно-технічною інфраструктурою, де створено Державний реєстр соціального страхування, що включає всіх застрахованих осіб та платників до всіх фондів соціального страхування.

Державний реєстр соціального страхування – це організаційно-технічна система, призначена для нагромадження, зберігання та використання інформації про збір та ведення обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове